

ใจมั่นเป็น

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอาเลขเนาะ มั่นซื้อ ๓๓๓. เลยละ

ถาม : ๓๓๓. เรื่อง “กราบเรียนถามพระอาจารย์สงบ ศีลภิกษุมีกี่ข้อคะ”

ศีลพระภิกษุมี ๑๕๐ ข้อหรือ ๒๒๗ ข้อ

หลวงพ่ : ประเพณีวัฒนธรรมไทย ถ้าบอกประเพณีวัฒนธรรมเขาก็จะบอกว่า พระไตรปิฎก ข้อเท็จจริงสำคัญที่สุด

เราก็อยู่วัฒนธรรมนี้มันไม่ใช่ธรรม ธรรมะเหนือวัฒนธรรม วัฒนธรรมคือ เปลือก แต่สังคมไทย สังคมไทยเถรวาทนี้เขาถือมา ๒๒๗ จะบอกว่า ๒๒๗ ใช่ไหม แล้ว ที่ว่า ๑๕๐ ฉะนั้นมันก็เป็น ๒ มาตราฐาน ถ้าทำอย่างนี้ไปมันก็เป็นนานาสังวาส นานาสังวาสนี้ภิกษุจะเข้ากันไม่ได้

ฉะนั้นถ้าพูดถึงเป็นความจริง ๑๕๐ หรือ ๒๒๗ เรายังไม่ควรเอามาปฏิบัติ เราควร จะเอาทางวิชาการมาถกกันให้จบก่อน หมายถึงว่าถ้าเรามีความเห็นอย่างนี้ แต่เรายังไม่ทำให้มันแตกเป็นสองกลุ่มสามกลุ่มไปก่อน แต่ถ้ามันเป็นมุมมองเราต้องเอามุมมองนี้มาถกกันก่อน มาทำการวิจัยให้สรุปกันว่าเราจะลงกันที่ไหน แล้วถ้าทำอย่างนั้นไป สงฆ์มันก็เป็นหมู่เดียว

เหมือนกับสภา ถ้าเวลาเขาประชุมกัน ถ้าไม่ใช่ ส.ส. เขาไม่ให้ประชุมนะ แม้แต่ได้เลือกตั้งแล้ว กกต. ยังไม่ยอมรับ ยังไม่มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมนะ แล้วนี่ศีล ๒๒๗ กับ ศีล ๑๕๐ เขาจะประชุมกันอย่างไร เขาจะลงอุโบสถกันได้อย่างไร มันก็เป็นนานาสังวาสนะ ถ้าเป็นนานาสังวาสมันเป็นทิฐิ มันเป็นมุมมอง นี่อีกเรื่องหนึ่ง

แต่ในการประพฤติปฏิบัติ การปฏิบัติในการใช้ชีวิตของพระนี่พระองค์ลงอุโบสถ ที่นี้การลงอุโบสถ ในเมื่อความเห็นแตกต่างกันถือว่าเป็นนาสาสังวาส ภิกษุเป็นนาสาสังวาส จะร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมอุโบสถ ร่วมทำสมาธิกรรมกันไม่ได้ทั้งสิ้น ฉะนั้นเราไม่ลงรายละเอียดคนะ

ฉะนั้นกรณีอย่างนี้ กรณีการประพฤติปฏิบัติทำไมเราไม่พูดกันเรื่องธรรมะละ ทำไมเราไม่พูดกันเรื่องศีล ศีลมันเป็นพื้นฐาน ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิทำอะไร ปัญญา เป็นอย่างไร แล้วชำระกิเลสอย่างไร ถ้ามันชำระกิเลสไปแล้วนะ ไอ้เรื่องศีล ๑๕๐ หรือ ๒๒๗ นี่ไม่เป็นปัญหาเลย.. หลวงปู่มั่น เวลาหลวงปู่ชา พวกพระ หลวงปู่ทองรัตน์ไปอยู่กับหลวงปู่มั่น ท่านบอกไม่ให้ปฏิบัติเป็นธรรมยุต ท่านบอกถ้าปฏิบัติเป็นธรรมยุตหมดแล้ว แล้วฝ่ายมหานิกายเขาจะเอาอะไรเป็นที่พึ่งอาศัยกัน

นี่ดูน้ำใจของหลวงปู่มั่นสิ น้ำใจของหลวงปู่มั่นบอกว่ามหานิกายนี้ไม่ต้องปฏิบัติ ไม่ต้องปฏิบัติ ที่ปฏิบัติท่านก็ให้ปฏิบัติ ที่ไม่ให้ปฏิบัติท่านก็ไม่ให้ปฏิบัติ ท่านบอกว่าเป็นหลักเป็นชัยในฝ่ายของมหานิกายเขา เขาจะได้มีหลักยึด เขาจะได้มีที่ปรึกษา เขาจะได้มีครูบาอาจารย์ชั้นนำของเขา นี่มันไม่เห็นแบ่งแยกตรงไหนเลย พอเราปฏิบัติธรรมไปแล้ว ทำถึงที่สุดแล้วมันก็อันเดียวกันนั่นแหละ เห็นไหม ท่านถึงบอกว่าไก่อมันยังมีชื่อวะ.. คณะไหนชื่อไหนก็แค่ชื่อใจ นี่แค่ชื่อ แค่ชื่อมันก็เป็นแค่พื้นฐาน

ฉะนั้นจะบอกว่าศีลภิกษุ ๑๕๐ หรือ ๒๒๗ เราจะบอกถ้าเป็นวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมเถรวาทคือ ๒๒๗ ไอ้ ๑๕๐ เขาจะพูดอย่างไรนั่นมันเรื่องของเขา เป็นทิฐิเป็นความเห็นของเขา พอความเห็นของเขา เขาก็ต้องไปสาธิตทิฐิกันเอง แล้วพอเวลาปฏิบัติ เป็นโสดาบันอย่างไร เป็นสกิทาคา เป็นอนาคาอย่างไร เป็นพระอรหันต์อย่างไรอย่างนี้ ดึกว่า มาพูดกันที่นี้ดึกว่า.. ในขามข้าว เราต้องบอกว่าในขามข้าวนี้มันมีอาหารหรือเปล่า เราบอกว่าขามข้าวใครสวย ขามข้าวของฉันทิดึกว่า กรอบใจ แล้วในขามนั้นมิอะไรบ้าง ในขามข้าวมีอาหารไหม มีชื่อเท็จจริงไหม มีความเป็นธรรมไหม

ฉะนั้นเราจะไม่ลงรายละเอียดคนะมันเป็นเรื่องของฝ่ายปกครองเขา แต่ถ้าพูดถึงโดยประเพณีวัฒนธรรม ๒๒๗ แล้ว ๒๒๗ มาตลอด แม้แต่ ๒๒๗ ด้วยกัน แม้แต่ถือต่างกันก็ยังแยกเป็นคนะอยู่ที่นี่ แล้วนี่ไปนี่มันไปอีกคณะหนึ่งเลย ฉะนั้นพระที่ลงอุโบสถ อย่างนั้นออกมาแล้วมันจะเข้ากับหมู่ได้อย่างไร

นี่มันก็เป็นปัญหาไปนะ มันก็เป็นปัญหาไป ยกไว้ ให้เป็นหน้าที่ของพระฝ่ายปกครอง เขาต้องปกครองสงฆ์ เราเป็นพระป่า เราเป็นผู้ปฏิบัติ เราไม่มีอำนาจ อำนาจโดยข้อกฎหมายไม่มี แต่เขามีทิฐิ เราก็ต้องมีทิฐิเนาะ เราก็มีความเห็นของเราเหมือนกัน ทิฐิของเขา ๑๕๐ ก็เรื่องของเขา เราก็มีทิฐิของเราเหมือนกัน เห็นไหม มันก็แตกแล้ว แล้วถ้าเราทำเพื่อสมานสามัคคี กระทำเพื่อแตก แค่นี้มันก็เห็นแล้วว่าทำเพื่ออะไร แล้วทำแล้วได้ประโยชน์อะไรเนาะ

ถาม : ๓๓๔. เรื่อง “ในชีวิตประจำวันหนูรู้สึกจิตสังเวชอยู่บ่อยๆ หนูควรจะปฏิบัติตัวอย่างไรเจ้าคะ”

นั้สการหลวงพ่อก หนูนั่งสมาธิฟังธรรมหลวงพ่อกทางอินเทอร์เน็ต พอหนูได้ยินหลวงพ่อกพูดคำว่า “ตาย” นำตามันไหลขณะนั่งสมาธิอยู่ เป็นถึง ๖ ครั้งคะ ครั้งที่ ๗ หนูเห็นตาข่ายหนูหลุดออกมาจากเบ้าตา หน้าตาละเลย หลังจากนั้นในชีวิตประจำวันหนูก็รู้สึกจิตสังเวชอยู่บ่อยๆ เช่น

๑. ไปโรงพยาบาลเห็นการเกิด การแก่ การเจ็บ จิตเกิดสังเวชน้ำตาไหล

๒. อ่านหนังสือธรรมะถึงว่า เราเกิดมาหลายแสนหลายล้านชาติ กระดูกกองกันเป็นภูเขา ร้องไห้กันจนน้ำตาเป็นแม่น้ำ จิตก็เกิดสังเวชน้ำตาไหลอีก

๓. เดินไปตามถนนเห็นผู้คน จิตคิดว่าทุกคนเกิดมาเพื่อรอเวลาตายกันเท่านั้น จิตเกิดสังเวชน้ำตาไหลอีก

หนูรู้สึกเบื่อหน่าย หนูควรต้องปฏิบัติตัวอย่างไรเจ้าคะ กราบนั้สการ

หลวงพ่อก : เวลาจิตมันดิ นี่น้ำขึ้นก็มีน้ำลง เวล่าน้ำขึ้น เวลาจิตใจของคนมีคุณธรรมจิตใจของคนมีความรู้สึกที่ดี มันทำให้สลดสังเวช น้ำตาไหลนะ

เวลาหลวงตาท่านพูดนะ “น้ำตาล้างภพล้างชาติ กับน้ำตาเศร้าโศกเสียใจทุกข์ยาก มันแตกต่างกัน” น้ำตาทุกข์ๆ ยากๆ น้ำตาสร้างโลก น้ำตาทุกข์ยากเสียใจมีแต่การสร้างโลก น้ำตาชำระล้าง เห็นไหม น้ำตา เวลาปฏิบัติไปถึงที่สุดนะที่สุดแห่งทุกข์ น้ำตาแตก พังไปหมดเลย มันเหมือนน้ำตาที่ชะล้างครั้งสุดท้าย เราจะไม่เกิดมาเจ็บช้ำน้ำใจอย่างนี้อีกแล้ว ฉะนั้นสิ่งที่มันเป็นมันเป็นธรรมสังเวช

ธรรมสังเวช อาหารนี้ เราทำอาหารกว่าอาหารจะสุกมันต้องกึ่งดิบกึ่งสุก แล้วอาหารจะสุกต่อไปข้างหน้า.. จิตของคน จิตของคนเวลามันดิบๆ เห็นไหม มันไม่คิดสิ่งใดเลย มันเอารัดเอาเปรียบ มันเอาแต่ทำลายตัวมันเองโดยที่เราไม่รู้สึกรู้สีกตัวเลย นั่นเรื่องของกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เราไม่เคยสังเวช เราไม่เคยจุกจิก เราไม่เคยมีสิ่งใดสะกิดใจเลย แต่เวลามันเป็นธรรมขึ้นมา เห็นไหม นี่ฟังธรรมนะ ฟังธรรมแล้วมันสะท้อนหัวใจนี้สุดยอดมาก

เพราะการสะท้อนหัวใจนะ พอสะท้อนหัวใจทำให้มีสติมีความยังคิด พอมีความยังคิดนะ พอมีความยังคิดนี่มันเปลี่ยนแปลงชีวิตเราไปเลยนะ ถ้าเรามีความโลภ ความโกรธ ความหลงตามแต่จริตนิสัยของเรา มันจะย่ำคิดย่ำทำเหมือนร่องน้ำ ร่องน้ำนี่น้ำมันไหลไปทางร่องน้ำตลอดไป ร่องน้ำจะเป็นคลอง เป็นแม่น้ำ เป็นทะเล

ความคิด ความทุกข์ ความยากนี่มันซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เราจะอยู่อย่างนั้นแหละ ทีนี้พอร่องน้ำมันเปลี่ยน เห็นไหม พอเราฟังเทศน์เรามีปัญญาของเรา เราศึกษาของเรา แล้วมันเปลี่ยนแปลงของมัน นี่มันมีสติ พอมันมีสติมันเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด มันเปลี่ยนแปลงชีวิตนะ เวลาคนทำคุณงามความดีมันเป็นความดีพื้นฐาน คนเขียนปัญหา มาถามเยอะมาก ไม่อยากอยู่อยากจะบวช เวลาพระเราบวชนี่สึกหมดแล้ว มาบวชกับเรานี้สึกเกลี้ยงเลย

นี่ก็เหมือนกัน อยากบวช โอ๊ย.. อยากจะประพฤติปฏิบัติ โอ๊ย.. อยากอะไรนี่ เวลาน้ำมันขึ้น น้ำมันขึ้น เวลาน้ำมันลง โอ๊ยโอ๊ย.. ดินนี้แตกกระแหงไปหมดเลย น้ำไม่มีสักหยด

ฉะนั้นเวลาน้ำมันขึ้นเขาถามว่า “หลวงพ่อก่อนจะปฏิบัติตัวอย่างไรคะ”

เราตั้งสติไว้ เราตั้งสติของเราละ สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์นะ คือมันเป็นคุณสมบัติของจิต คุณสมบัติของเรา มันได้มีความกระทบมีความรับรู้สึกรู้สีกนี่มันเป็นความดีของเรา แต่สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดคงที่หรอก ความชั่วมันก็แปรปรวนนะ ความดีมันก็แปรปรวนนะ ความแปรปรวนเพราะจิตเรา ความรู้สึกนึกคิดเรามันแปรปรวน ไม่มีอะไรคงที่หรอก

ฉะนั้นเวลาถ้ามันชั่ว เวลามันทำชั่ว.. คำว่าแปรปรวน ถ้าเรามีสติยับยั้งนี้เราแก้ไขได้ ความชั่วก็แก้ไขได้ ความดีเราควรจะส่งเสริมให้มากขึ้นไม่ใช่แก้ไข ความดีแก้ไขให้

เป็นความชั่วไม่เอา ความชั่วแก้ไขเป็นความดีได้ ความดีจะส่งเสริมให้มากขึ้น.. หลวงตา ท่านสอนว่า รถ ในขบวนของรถนี้ะเบรกนี้สำคัญมาก รถถ้าไม่มีเบรก รถออกไปจะวิ่ง บนถนนไม่ได้หรอก มีแต่ความเสียหายตลอดไป เบรกของรถนี้ะ เบรกต่อเมื่อเรามีสิ่ง กีดขวาง เราจะเลี้ยว เราจะกลับหัวมันต้องมีเบรก

สติปัญญาของเรา เราจะต้องมีเบรก คำว่าเบรก เห็นใหม่ ในชีวิตเรามีสติปัญญา เบรกนี้สำคัญมากเลย แต่ถ้าเวลามันมีสิ่งที่เป็นคุณงามความดี เช่นระยะต้องเป็นทางไกล รถเราจะเดินทางไกลเราต้องเหยียบ เราต้องเหยียบคันเร่งเพื่อให้ถึงเป้าหมายนั้น.. จิตของเราเวลามันดี เวลามันดี เห็นใหม่ น้ำตาไหล คิดถึงความตาย ชีวิตนี้มันน่าเศร้าใจ นี่เหยียบ คันเร่ง เหยียบคันเร่ง ! เพราะอะไร เพราะสรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง เดี่ยวมันก็จะตก เดี่ยวมันก็จะตก

นี่จะให้ทำอย่างไรเจ้าคะ.. สิ่งของมันจะเสียใจร้องไห้ต่างๆ มันไม่มีผลกระทบอะไร กับเราหรอก มันไม่มีผลกระทบในชีวิตประจำวันเราหรอก เพียงแต่มันเตือนสติแล้วมันเป็นแบบปิติ มันเป็นเริ่มต้นที่ว่าเรามีความรู้สึกนี่มันเป็นปิติ.. วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ พอเกิดปิติ เกิดน้ำตาไหล เกิดต่างๆ นี่มันเกิดปิติ เกิดความสุข แต่ปิตินี้พอเราเจอบ่อยๆ ครั้งเข้ามันก็จะเจือจางไป เจือจางไป เราตั้งสติของเราไว้

เวลาเราเห็นนะ จิตใจมันยังคืออยู่ เห็นนี่เป็นคนดี โยมเห็นโจรเขาปล้นร้านทองกัน ใหม่ละ เวลาเขาปล้นร้านทองเขาต้องสังเกต ต้องรอจังหวะแล้วเขาค่อยปล้นชิงทองของเขา นี่เวลาอารมณ์อย่างนั้นเป็นอย่างไรละ แล้วเวลาเราไปเดินบนถนน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตายนี่เขาจะรอวันตาย เห็นใหม่ จิตใจที่เป็นสาธารณะ จิตใจที่เป็นประโยชน์ แต่คนที่เอารัศเอาเปรียบบนถนนเขาทำอะไรกันละ

เขาบอกว่า “เวลาเดินบนถนนเห็นผู้คน คิดว่าทุกคนเดินมาเพื่อรอเวลาตายทั้งนั้น จิตเกิดสังเวช” นี่ถ้าคนมีจิตใจอย่างนี้หมด บนถนนนั้นจะมีการแย่งชิงกันใหม่ บนถนนนั้นจะมีการเบียดเบียนกันใหม่ บนถนนนั้นมีแต่คนดีๆ ทั้งนั้นเลย แล้วเราจะหาจิตคนดีๆ อย่างนี้ได้ไหม มันมีกี่คน นี่จิตของคนมันไม่เหมือนกัน ฉะนั้นของเราคืออยู่แล้วเราทำคุณงามความดีของเรา

“หนูควรปฏิบัติตัวอย่างไร” นี่ถ้ามันศึกษาแล้วทำความเข้าใจซะ ทำความสงบของใจ สร้างพลังงาน ถ้าพลังงานมันดีขึ้นมาชีวิตเราจะดีขึ้น ชีวิตประจำวันเราก็กี่ทำงานของเรา มีเวลาปั๊บบเราก็ภาวนาของเรา เร่งภาวนาของเรา คุณภาพจิตของเรามันจะขึ้นได้สูงแค่ไหน ถ้าคุณภาพจิตของเราสูงขึ้นมานะ พอจิตมันสงบขึ้นมานะ พอมันออกพิจารณาของมัน มันจะแปลกประหลาดกว่านี้

อันนี้มันเป็นเรื่องของอกิณญาไง คำว่าอกิณยานี้จิตรู้วาระจิต จิตรู้ที่มีฤทธิ์ มีหุทิพย์ ตาทิพย์ต่างๆ นี่มันเป็นเรื่องของฌานโลกีย์ นี่ก็เหมือนกันมันเป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกมันยังไม่เข้ามาสู่ความสงบไง มันก็มีความรู้สึกอย่างนี้ แต่เพราะจิตใจมันมีคุณภาพยังดีอย่างนี้ มันก็คิดอย่างนี้ แต่ถ้าเวลาเข้ามาสู่ความสงบนะ นี่เรากำหนดพุทโธ ถ้าจิตมันดีอยู่แล้วให้มันสงบเข้ามา พอมันปล่อยเรื่องสังเวทต่างๆ เข้ามา มันสงบของมันเข้ามา แล้วออกพิจารณาของเราเนะ ออกพิจารณาชีวิตจริงๆ นี่แหละ นี่มันจะถอดถอนนะ ถ้าคราวนี้ถอดถอนนะมันมีคุณภาพเลย เพราะจิตถ้ามันถอดถอนกิเลสแล้วมันจะเป็นอนุภธรรมคือสิ่งคงที่ไฉ

วัฒนธรรมประเพณี เห็นไหม วัฒนธรรมเกิดจากจิต วัฒนธรรมนี้มนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ทำขึ้น แต่ถ้าตัวธรรมละ ตัวธรรมคือตัวจิตมันเป็นธรรม ถ้าตัวจิตเป็นธรรมนะสิ่งนั้นเป็นสภาวะแวดล้อมอยู่ข้างนอก นี่มันจะเป็นคุณธรรมเข้ามา.. ฉะนั้นตั้งสติ ถ้ากำหนดลมหายใจ กำหนดพุทโธ กำหนดอะไรก็ได้แล้วแต่ที่กำหนดชัดๆ เข้ามา มันจะละเอียดเข้ามา แล้วพยายามสร้างขึ้นมา แล้วออกใช้ปัญญาอีกรอบหนึ่ง

นี่การใช้ปัญญา “ข้อ ๓. เดินไปบนถนนเห็นผู้คน” เดินไปบนถนน เห็นไหม “จิตคิดว่าทุกคน” เราเดินไปบนถนนทุกคนนี่ ประสาธานะมันจะเป็นเรื่องของโลก เป็นสัญญาอารมณ์ เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก แต่ถ้ามันสงบเข้ามานะมันจะเป็นอริยสัมมันเป็นสังขารที่จิตมันทำงาน ตอนนีเราทำมาหากินกันอยู่ ใช้ชีวิตประจำวันของเราไปนี่เราใช้วิชาชีพ เราก็มีจิตเหมือนกันทำงานเหมือนกันแต่ทำงานเพื่อดำรงชีวิต

แต่ถ้าจิตล้วนๆ ภาวนามยปัญญาคือจิตล้วนๆ พอมันสงบเข้ามานี้มันย้อนกลับเข้าไปข้างใน เวลานั้นทำงานของมันมันเป็นมรรคญาณ.. อริยทรัพย์อันนี้ ความเป็นทิพย์อันนี้มันจะทำให้เกิดประโยชน์กับชีวิตมหาศาลเลย แล้วถ้าเข้าใจแล้วปัญหานี้มันจะพ้นไป

ถาม : ๓๓๕. เรื่อง “กระผมจะต้องปฏิบัติอย่างไรเพิ่มเติมอีกครับ”

กระผมภาวนาคูการเคลื่อนไหวของร่างกาย ควบคู่กับการดูแลสุขภาพใจแล้วนี่ก็พุท
โธ พุทโธเร็วๆ จึงทำให้กระผมมีความรู้สึกตั้งมั่นแยกตัวออกจากความสุขความทุกข์ จิต
ที่นึกพุทโธ พุทโธไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ความสุขความทุกข์มีการเปลี่ยนแปลง
กระผมอยู่กับจิตที่นึกพุทโธ พุทโธ พุทโธ ส่วนความสุขความทุกข์ก็ปล่อยให้เขา
เปลี่ยนแปลงไป สุกแล้วแต่เหตุและปัจจัยของเขานเอง ด้วยวิธีการนี้จึงทำให้ผมผ่อนคลาย
ความหนักหน่วงดวงใจออกไปได้ที่ละเล็กทีละน้อย กระผมขอกราบเรียนถามหลวงพ่
ว่า กระผมจะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไปครับ

หลวงพ่ : คูการเคลื่อนไหวเนาะ

“กระผมภาวนาคูการเคลื่อนไหวของกาย ควบคู่กับดูแลสุขภาพใจและนึกพุทโธไป”

ถ้าทำอย่างนี้ ถ้าถามหลวงตา หลวงตาบอกว่า “ถูก !”

“แล้วทำอย่างไรต่อไป”

“ให้ซ้ำเข้าไปอีก ทำต่อเนื่องไป ทำต่อเนื่องไป” เพราะมันถูกแล้ว พอมันถูกแล้วนี้
มันเป็นเรื่องหายบไซ่ใหม่ เราพัฒนามันก็จะละเอียดขึ้น ละเอียดขึ้น ละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ

ถูก ! พิจารณาคุมหายใจ พิจารณาพุทโธ แล้วพิจารณาการเคลื่อนไหว พิจารณา
กายไป เพราะเวลาอยู่กับพุทโธ เห็นใหม่ สุขความทุกข์มันเปลี่ยนแปลง อารมณ์มัน
ยังเปลี่ยนแปลงอยู่ ทำต่อไปเรื่อยๆ ทำต่อไปเรื่อยๆ

ถูก ! คำว่าถูกไม่ใช่ถูกแล้วจบ ถูกแล้วต้องขยัน ถูกแล้วต้องทำให้มากขึ้น ถูกแล้ว
ขยันหมั่นเพียรไป มันจะทำของมันไป

นี่คำถามเขา เขากลับไปพอดี คำถามเขาคือคำถามนี้ อันนี้ยาว อันนี้มันจะถามมา
เยอะ แล้วนี่ว่าที่ตีจะตีอันนี้

ถาม : ๓๓๖. เรื่อง “เพราะเหตุใดเมื่อเกิดปัญญาโดยพิจารณาว่าไม่มีตัวเราแล้ว ก็เลสจึงหาที่ลงใจไม่ได้”

กราบนมัสการถามหลวงพ่อ ๓ คำถาม

๑. นั่งสมาธิแล้วพิจารณาดูกายไปมา แล้วเห็นภาพกายชัดเจนมากในใจ แล้วเอ๊ะ.. มันเป็นตัวตรงไหนหว่า เลือดที่พุ่งขึ้นพุ่งลง ที่นี้ก็ไม่ออกว่ามันเป็นตัวตรงไหน มามองด้านข้าง มามองด้านหลังก็นี้ก็ไม่ออกว่ามันเป็นตัวตรงไหน เห็นมีแต่เนื้อแดงๆ บ้าง เนื้อสีแดงเข้มๆ บ้าง กำลังเคลื่อนตัวไปเคลื่อนตัวมาเล็กน้อย มันเป็นตัวตรงไหนก็นี้ก็ไม่ออก เอ๊ะ.. แล้วตกลงความเป็นตัวเรามันมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ ก็นี้ก็ไม่ออก แต่ประเดี๋ยวเดียวก็บั้ง ! ขึ้นมาเลยว้า

“อ๊วย.. แต่ไหนแต่ไรมามันก็ไม่เคยมีตัวเราเลยนี้หว่า โอ้.. แต่จิตที่หลงคิดว่ามีตัวเรายึดแน่นอยู่ในจิตเรามาได้ตั้งนาน มันช่างซื่อป้อเหลือเกิน”

เท่านั้นเองจิตนี้บริสุทธิ์มากเลยครับ ลืมตาออกมาใช้ชีวิตทางโลกมี

๑.๑ จิตที่บริสุทธิ์ไม่มีกิเลสอะไรอยู่ที่จิตนี้เลย ตามความรู้สึกรับของผมนะครับ

๑.๒ แต่รู้ว่าควรทำอะไร และก็ทำหน้าที่ไปตามสมมุติในโลก เช่นสามี บิดา ลูก และอื่นๆ

๑.๓ ที่ทำลงไปเพราะต้องการให้เกิดความดี และผลดีๆ ตกแก่โลกใบนี้เท่านั้น จิตใจมีแต่ความเมตตากรุณา

อาการอย่างนี้เป็นอยู่พักหนึ่งแล้วก็เป็นอย่างปุณฺณตามเดิม เรียนถามหลวงพ่อกว่าเมื่อเกิดปัญญาแล้ว โดยพิจารณาว่าตัวเราไม่เคยมีมาเลย เหตุใดกิเลสจึงหาที่ลงใจไม่ได้เลย ส่งผลให้เกิดความบริสุทธิ์มาก

หลวงพ่อก : เราจะอธิบายตรงนี้ก่อน อธิบายเวลาเขากวาวนา เห็นไหม เวลาคนกวาวนาไปนี่เขาเรียกว่าบั้งจัดตั้ง สันทิฏฐิโก ผลเกิดกับตัวเอง แต่ตัวเองก็ยังไม่เข้าใจ อย่างเช่นการพิจารณาตอนนี้ถูกต้องแล้ว การพิจารณากายมาเรื่อยๆ เวลาพิจารณากาย ขณะพิจารณาจิต

มันเริ่มสงบ เห็นใหม่ จิตสงบแล้วพิจารณากายไปนี่เกิดปัญญา ปัญญา มันจะเคลื่อนไหวไป

ถ้าเวลาทำความสงบของใจนะ พุทโธ พุทโธหรือปัญญาอบรมสมาธินี้ผลของมันคือสมณะ ผลของมันคือสมาธิ แต่พอเกิดสมาธิแล้วเราใช้ปัญญาออกไป ใช้ปัญญาออกไป เห็นใหม่ ที่บอกว่าพอจิตมันสงบแล้วพิจารณากาย.. ถ้ากายไปนะ พอกายไป ถ้าจิตยังไม่สงบกายไปมันก็เพื่อความสงบ แต่พอกายไปพอจิตมันสงบแล้วนี่มันเกิดสมาธิ

สมาธิเป็นพื้นฐาน เวลาพิจารณากายไปนี่มันเกิดอะไร มันเกิด เห็นใหม่ อย่างเช่น ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ ถ้าจิตคนสงบยากนะ พุทโธ พุทโธนี่มันสงบไม่ได้ แต่คนทำสมาธิจนชำนาญแล้วนี่จิตมันสงบได้ง่ายขึ้น พอสงบได้ง่ายขึ้น พอเวลาทำงานไปมันจะเกิดความชำนาญขึ้น ฉะนั้นการพิจารณากายไปนี่ใจชัดเจนมาก ดูซ้ายดูขวา ดูต่างๆ ขณะที่ดูนี่คือการกระทำ

นี่เวลาเราทำงานอยู่ ทำงานอยู่ แต่ผลมันจะเกิดตรงนี้ที่ว่า “อู๊ย !” พอมันปึ้ง ! ขึ้นมา พอมันปึ้ง ! ขึ้นมาจิตมันสั่นคลอนลงตัวใจ พอมันลงตัวปึ้งนี้เขาเรียกตทังคปหาน มันปล่อยวาง มันปล่อยวางชั่วคราว พอมันปล่อยวางปึ้ง พอขณะมันปล่อยวางดูซิของที่เรากำลังทำ มือเรากำลังอยู่ แล้วมือนี้เราปล่อยวางของไป มือเรากับของนี่มันแยกจากกัน

สติปัญญาอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดของคนกับจิตนี้มันอยู่ของมัน โดยธรรมชาติของมัน ความคิดของเรากับตัวพลังงานนี้เขาเรียกเสวยอารมณ์ มันจะอยู่ของมัน โดยธรรมชาติของมัน ถ้าเรามีสตินะเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป พอเวลามันปล่อย เห็นใหม่ เวลามันปล่อยนี่เพราะจิตมันต้องปล่อยขั้น จิตต้องปล่อยอารมณ์ พอจิตปล่อยอารมณ์มันจะเป็นสมาธิ นี่มันขั้นของสมณะ แต่พอเวลาพิจารณาไปพิจารณากาย พิจารณากายนี้เวลามันปล่อย พอมันอู๊ย ! พออู๊ยแล้วมันก็ปล่อย พอปล่อยปึ้งนี้มันไม่มีตัวเรานี้หว่า มันไม่มีตัวเรานี้หว่า

มันไม่มีตัวเราอยู่แล้ว มันไม่มีแต่ ! แต่เพราะเรามีกิเลสอยู่ เพราะกิเลสมันพวยคอยู่ พอมันพวยคอยู่เราก็เลยไม่เข้าใจ แต่พอเราใช้ปัญญาพิจารณาปึ้งมันก็ปล่อย พอปล่อยขึ้นมา เห็นใหม่ พอปล่อยขึ้นมาว่า “ทำไมเราช่างชื้อบื้อขนาดนี้ ทำไมเราช่างชื้อบื้อขนาดนี้”

นี่เวลาครูบาอาจารย์พิจารณาไปนะ พอเวลามันปล่อย หรือว่าเวลามันขาดนะ “ทำไมเราโง่งขนาดนี้ ทำไมเราโง่งขนาดนี้” มันจะรำพึงขึ้นมาจะทำไมเราโง่งมากๆ ของมันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้วแต่เราไม่เห็น นี่มันเส้นผมบังภูเขา คุณธรรมชาติของมันเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นพอมันปล่อยอย่างนี้เพราะจิตมันมีกำลังของมันมันถึงปล่อยของมันได้

ฉะนั้นการที่ว่าพิจารณาอย่างนี้ถูกแล้ว แล้วทำแล้ว เพราะพอมันปล่อยแล้วบ๊อบ อากาศที่เขาบอกใจ “ข้อ ๑.๑ จิตที่บริสุทธิ์ไม่มีกิเลสอะไรอยู่ในจิตนี้เลย” คำว่าเป็นสมาธิ นี่มันเป็นสมาธิแต่มีกิเลสอยู่ใช่ไหม เวลามันปล่อยขึ้นไปนี่มันไม่มีอยู่เลย แต่ความรู้สึก มันมีความรู้สึกอย่างนั้น

ถาม : ๓. อาการอย่างนี้มีอยู่พักหนึ่ง แล้วก็กลับมาเป็นบุดูชนเหมือนเดิม

หลวงพ่ : นี่ตังคปทานมันเป็นอย่างนี้ ถัดตังคปทาน ทำอย่างนี้ถูก ถูกแล้ว แล้ว ทำอย่างไรต่อไป.. ขยันต่อไปมากๆ

ถาม : เหตุใดกิเลสจึงหาที่ลงจิตไม่ได้เลย

หลวงพ่ : ไม่ใช่กิเลสมันหาที่ลงจิตไม่ได้ เพราะเราพิจารณาแล้วเราปล่อยกิเลสใช่ไหม กิเลสแบบว่าไฟฟ้านี้มันมีสวิตช์ เรากดสวิตช์นี้ไฟฟ้ามันมาได้ไหม สวิตช์นี้เราเปิดเปิดสวิตช์ พอเราเปิดสวิตช์ไฟฟ้ก็ดับใช่ไหม เราเปิดสวิตช์ไฟฟ้ก็มาใช่ไหม นี่เวลาพิจารณาไปเราเปิดสวิตช์เป๊าะ ! ไฟฟ้ามันก็ขาด มันก็มาไม่ได้เพราะคัตเข้าที่มันตัด

นี่ก็เหมือนกันเวลาพิจารณาบ๊อบขันกับจิตมันแยก “เหตุใดกิเลสถึงลงจิตไม่ได้เลย” ลงไม่ได้แต่ตอนนั้น ตอนหลังก็ลงได้ พอเปิดสวิตช์ก็ลงได้ พอปิดสวิตช์บ๊อบไฟมาไม่ได้ ทีนี้พอปิดสวิตช์นี้เราเปิดเปิดเป็น เห็นไหม ถ้าเราปิดเปิดไม่เป็นนี่มันไม่มี มันธรรมชาติของมัน คุณดูไฟฟ้าสถิตบนอากาศสิ เวลาฟ้าผ่านี้ใครปิดเปิดมันได้ ไม่มีสิทธิ์หรอก มันผ่ามาทีหนึ่งล้านๆ โวลต์นี้ใครไปปิดเปิดมันได้ เพราะมันเป็นธรรมชาติใช่ไหม

แต่เวลาเราปฏิบัติของเรา ความรู้สึกความนึกคิด บ้านของเรานี้เราเดินกระแสไฟ เราเดินสายไฟเข้าเราต้องมีสวิตช์ปิดเปิดใช่ไหม เพื่อความสว่างของเรา เราปฏิบัติกันอยู่ที่นี่เราทำสมาธินี้ก็เพื่อเดินสายไฟในบ้านของเรา เวลาเดินสายไฟเสร็จถ้ายังใช้ไม่เป็นก็เปิดไฟไม่เป็นก็ยังมีค้อยู่อย่างนั้นแหละ แต่ถ้าเราเปิดไฟเข้ามันก็เข้า เปิดไฟออกมันก็ออก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาภาวนาขึ้นไปมันมีอาการของมัน มันมีการกระทำของมัน มันบริหารเป็นของมัน จิตมันเป็นของมัน พอมันพิจารณาแล้วมันก็ปล่อย พอปล่อยปั๊บเราก็ปิดไฟ ไฟก็ไม่มา

ถาม : กิเลสจึงหาที่ลงจิตไม่ได้เลย ส่งผลให้จิตนี้สะอาดบริสุทธิ์

หลวงพ่ : กิเลสที่มันมาไม่ได้เพราะมันใช้ปัญญาพิจารณากาย แล้วพอพิจารณาปั๊บมันก็ปล่อยวางชั่วคราว อันนี้เรียกว่าตทังคปหาน คือการประหารกิเลสชั่วคราว คือการปล่อยวางไม่ใช่สมุจเฉท คือมันยังไม่สุดสิ้น ยังไม่ถึงที่สุด ถ้าไม่ถึงที่สุดนะปล่อยไว้นะจิตจะเสื่อมได้ ในระดับนี้ยังเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมอยู่ ถ้าเสื่อมก็ถอยกรุดๆ เลย ถ้าเจริญขึ้นไปเราต้องขยันหมั่นเพียรขึ้นไป ขยันหมั่นเพียรขึ้นไป

ถาม : ๒. ไม่ทราบว่ายากรู้เรื่องที่เกิดขึ้นไปหรือไม่ครับ คือจิตที่บริสุทธิ์มากที่ผมกล่าวมาตามข้อที่ ๑ เป็นจิตที่บริสุทธิ์ที่สุดในชีวิตที่ผ่านมาของผมเลยครับ แต่อยากทราบแบบคนรู้น้อยแต่มีความสงสัยมากกว่า จิตที่บริสุทธิ์มากกว่านี้ จิตที่ยิ่งขึ้นไปกว่านี้มีลักษณะอย่างไร แล้วต้องทำอะไรถึงจะถึงจิตนั้นครับ

หลวงพ่ : จิตที่บริสุทธิ์แบบคนรู้น้อยนี้มันก็เป็นปัจเจกตั้ง เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่จิตได้สัมผัส นี่ในการปฏิบัติกับครูบาอาจารย์เรา มันมีตรงนี้เป็นเครื่องยืนยัน คือมันแบบว่าเวลาปฏิบัติแล้วนี่ใครหลอกใครไม่ได้ ความรู้มีเท่าไรมันก็รู้ได้เท่านั้น ฉะนั้นถ้าจิตที่ว่ามีคนรู้น้อยแต่บริสุทธิ์นี้เราก็ได้สัมผัสแค่นี้ มันก็เป็นความจริงแค่นี้

ถ้าความจริงแค่นี้ เราปฏิบัติมากไปกว่านี้ “นี่จิตที่บริสุทธิ์ในชีวิตที่ผมผ่านมานี้ อย่างของผมนี้” ถ้าเราพิจารณาเข้าไปซ้ำอีกมันจะเข้าไปสู่จุดนี้ จุดนี้เป็นฐาน ถ้าเราปฏิบัติจากฐานนี้มันจะสูงขึ้น สูงขึ้น สูงขึ้น เราใช้คำว่าพัฒนาการของจิตประจำ จิตนี้จะมีพัฒนาการของมัน มีวิวัฒนาการ พัฒนาการของมันโดยการวิปัสสนา มันจะมีพัฒนาการของมัน มันจะเจริญขึ้น ดีขึ้น

ฉะนั้นเวลาครูบาอาจารย์ถึงบอกว่าให้ซ้ำ ให้ขยัน ให้หมั่นเพียร ถ้ายังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์เราต้องมีความขยันหมั่นเพียรมันจะพัฒนาการของมัน มีปัญญาของมัน มันจะมีความคล่องตัวของมัน มันจะสะอาดบริสุทธิ์ไปมากกว่านี้ๆ จนถึงที่สุดเวลามันขาดโยมจะรู้ได้ตามความเป็นจริงเลย

ฉะนั้นจะให้ตอบนี้ หลวงปู่คือท่านบอกอย่างนี้นะ หลวงปู่คือท่านบอกให้ถามมาเลย ยิ่งเรื่องพันชาติที่แล้วหมื่นชาติที่แล้วยิ่งดีใหญ่เลย ตอบได้ชัดเจนเลยเพราะไม่มีใครรู้ได้ อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าให้อธิบาย อธิบายอย่างไรก็ได้ จะอธิบายให้มันบริสุทธิ์ขนาดไหนก็ได้

อันนี้มันเทียบไม่ได้สินะ เราจะอธิบายตรงนี้ชนิดหนึ่ง เขาเรียกว่า “ขณะจิตที่ใหญ่และเล็ก” ขณะจิตที่ใหญ่ ความใสความสะอาด บารมีมันจะกว้างใหญ่มาก เวลาเป็นโสดาบันที่หนึ่งสะเทือนหัวใจ สะเทือนเลื่อนลั่นเลย แต่ถ้าขณะจิตเล็ก คือคนสร้างบารมีมาน้อย เวลาเป็นโสดาบัน เวลาขณะจิตที่มันเป็นโสดาบันนี้มันก็แค่นี้ๆ นวลๆ หรือว่ามีความกระทบกระเทือนที่รุนแรงมากน้อยแตกต่างกัน

นี่มันอยู่ที่วาสนานะ คำว่าวาสนานี้คนไม่เท่ากันหรอก ฉะนั้นจะบอกว่าต้องเป็นอย่างไร ต้องเป็นอย่างนั้น แล้วทุกคนจะทำให้ถึงจุดนั้นไม่ใช่ ! ไม่ใช่ ! เวลาสะอาดบริสุทธิ์นี้มันสะอาดบริสุทธิ์เฉพาะจิตของดวงนั้นๆ แล้วมันอยู่ที่วาสนาว่าสร้างมามากมาน้อย มันก็เหมือนกับโทสจริต โลกจริต จริตของคนนี้แตกต่างกัน ฉะนั้นเวลาสรุปมันก็สรุปผลเท่ากัน แต่อารมณ์ความรู้สึกแตกต่างกัน

ฉะนั้นมันอยู่ที่ขณะจิต ขณะจิตของคนสร้างบารมีมามากมาน้อย แล้วเวลาถ้าสร้างบารมีมากนะ ผลสะเทือนนี้สะเทือนเลื่อนลั่น จิตนี้โอ้โฮ..มันจะสั้นไวมหาศาลเลย แต่ถ้าคนมีบารมีนูนวล นี่ผลเหมือนกัน โสดาบันเหมือนกันแต่ให้ผลนี้มันวล เห็นไหม มันมีค่าแตกต่างกันนะ โอ้ค่าแตกต่างกันนี้.. นี่ตรงนี้ถ้าคนไม่เป็นไม่เข้าใจ แต่เราก็คิดใช่ไหม เราเรียนจบใช่ไหมหน่วยกิตต้องครบ คะแนนต้องผ่าน ทุกคนต้องผ่านหมด

ถ้าโดยอริยสังข์เป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่มันมีผลด้วยใจ อย่างเช่นเราหน่วยกิตครบเราผ่านนะ แต่เรามาคนเดียวนี้เหงาน่าดูเลย เวลาคนอื่นนะเขาหน่วยกิตครบมา โอ้โฮ.. เพื่อนเขาเยอะนะมากันแบบฮือฮาเลยนะ มันแตกต่างกันตรงนี้ มันแตกต่างกันว่าเขามาทั้งครอบครัว เขามีบริษัทบริวาร โอ้เรามาคนเดียว มาถึงเหงาอยู่คนเดียว แต่เหงาคนเดียวมันก็ผ่านเหมือนกัน คือโสดาบัน สกิทาคา อนาคตามีค่าเท่ากัน มันแตกต่างกันที่อำนาจวาสนาของคน

ฉะนั้นไอ้ตรงนี้อ้อพูดไปแล้ว พอพูดไปแล้วบ๊อบหลงตาพูดอย่างนี้ไง เวลาพูดบ๊อบนี่มันเป็นเรื่องทันทันที คนจะจับตรงนี้เป็นบรรทัดฐาน แล้วต้องทำให้ได้อย่างนี้ ถ้าไม่ได้ อย่างนี้ผิด มันก็เลยไปคาดหมายก็เลยผิดเลยไง ทั้งที่เราจะดูนี่แต่เพราะเราไปคาดหมายเอง

ถาม : ฉะนั้น “จิตที่จะบริสุทธิ์มากกว่านี้มีลักษณะอย่างไร”

หลวงพ่ : เราอยากให้เป็นปฏิบัติขึ้นไปนะ ไม่ใช่ว่าไม่ตอบหาทางออกนะ แต่อยากจะทำให้คนปฏิบัติเป็นปัจจัยตั้ง เป็นประโยชน์กับคนนั่นเอง

ถาม : ๓. ผมลองพิจารณาขั้น ๕ ว่าเวลาทำให้เราทุกขั้นนั้นขั้น ๕ มันทำงานอย่างไร แล้วรู้สึกมันฝืดๆ งงๆ ไม่ค่อยได้ปัญญา แกรมจิตจะร้อนรนไม่ค่อยสงบเย็นเหมือนโดนกิเลสเล่นงาน แต่ถ้าพิจารณากายคงค่าบริการไว้ แล้วคงลมหายใจไว้ชัดๆ จิตใจจะมีความสุขสบายโดยไม่ต้องไปคิดพิจารณาอะไรมากมาย อยากพิจารณาาก็ไล่ไปตามกายเลย ถ้าปรากฏกายขึ้นมาพิจารณาไปเลย ไม่ต้องคิดอะไรมากมายให้ปวดศีรษะ จิตใจร้อนรน สะดวกสบายดี

เรียนถามหลวงพ่ว่า ถ้าผมทำความสงบแล้วพิจารณากายอย่างเดียวโดยไม่พิจารณาขั้น ๕ ว่ามันทำให้เกิดทุกอย่างๆเลย ซึ่งโดยประสบการณ์ส่วนตัวผมค่อนข้างมั่นใจว่า การพิจารณากายอย่างเดียวเป็นวิธีสู้และทำลายกิเลสได้ดีมาก ขอได้โปรดหลวงพ่เมตตาแนะนำด้วยว่าดีหรือไม่ถ้าเราจะพิจารณากายเพียงอย่างเดียว

หลวงพ่ : ดีสิ ! พิจารณากายเพียงอย่างเดียว.. กาย เวทนา จิต ธรรม อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเดียว แต่ก่อนหน้านั้นเวลาถามปัญหามาเราก็บอกมาให้พิจารณา ให้มีอุปายให้อะไรนี้เพื่อเราจะหาหนทางของเราไง แต่บ๊อบเราหาหนทางแล้ว ตอนนี้หนทางของเราเจอแล้วแหละ การพิจารณากายแล้วมันให้ผล เห็นไหม มันบ๊ิง ! ทีนี้ตอนที่มันบ๊ิงหรืออะไรต่างๆ ที่มันเกิดมานี้เพราะว่าเรายังไม่มีกิเลสมาคอยหลอกใจ แต่พอรู้ว่าทางนี้ถูกต้องนะ เดียวกิเลสมันจะปิดใจ

ฉะนั้นเวลาพิจารณาขั้น ๕ ถามว่าการพิจารณาขั้น ๕ คือว่าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นเรื่องวิมุติ ถ้าปัญญาวิมุติพิจารณาขั้น ๕ ไปนี่เพราะมันใช้ปัญญา คือ

ว่าปัญญาชนส่วนใหญ่ต้องใช้ปัญญา แต่เวลาเราบอกว่าจิตเป็นสมาธิแล้วพิจารณา นี่มันบอกว่สิ่งนี้มันไม่มีเหตุไม่มีผล แต่คำว่าการพิจารณานั้นละคือปัญญา !

ปัญญาคืออะไร ปัญญาคือตาเห็น.. ไม่ใช่ตาเนื้อ ตาจิต เพราะตาจิตมันเห็น เพราะโดยสามัญสำนึกของจิตมันบอกว่าสรรพสิ่งนี้เป็นเรา โดยจิตได้สำนึกโดยกิเลสณะมันบอกชีวิตนี้เป็นเรา อะไรก็เป็นเราโดยจิตได้สำนึก ! โดยธรรมชาติบอกไม่ใช่ แต่โดยจิตได้สำนึกนี่มันบอกว่าใช่ พุคไปอย่างไรมันก็ว่าใช่ บอกมันบอกว่า ไม่ใช่เราๆ มันมีการศึกษามันยอมรับทางทฤษฎี แต่มันไม่ยอมรับตามความเป็นจริง ไม่ยอมรับ ! พอมันไม่ยอมรับพอจิตเราสงบใช่ไหมเราพิจารณากาย เวลากายมันแปรสภาพนั้นละมันสอนจิต

นี่คือปัญญา ปัญญาที่มันเป็นปัญญาเฉพาะหน้า ปัญญาเวลาผลกระทบ ปัญญาที่เกิดขึ้นจริง ที่จิตมันลุ่มหลงอยู่ พอมันเห็น นี่พอมันเห็นปีบมันก็ปีบ เห็นไหม ที่มันปีบแล้วมันปล่อย นั่นละคือผล ! ผลการพิจารณาขั้น ๕ ก็เป็นแบบนี้ ผลของการพิจารณาจิตพิจารณาทุกอย่างต้องเป็นแบบนี้ พอพิจารณาไปแล้วมันปล่อยอย่างนั้น พอปล่อยอย่างนั้นนั่นละถูกต้อง

ฉะนั้นถ้าพิจารณาได้ผล พิจารณากายเลย.. นี้เวลากลับมาพิจารณาจิต เห็นไหม นี้ผลของมัน เวลากลับมาพิจารณาขั้น ๕ ว่ามันทำงานอย่างไร “มันรู้สึกฝืดๆ งงๆ ไม่ค่อยได้ปัญญา แกรมจิตร้อนรนไม่ค่อยสงบเย็น” แกรมจิตร้อนรน.. จิตร้อนรนเพราะอะไร เพราะมันไม่ตรงจิต

ฉะนั้นเขาคิดว่าพิจารณาขั้น ๕ เวลาพิจารณาขั้น ๕ นะ แล้วเวลากายมันขาดนะ เห็นไหม พอกายมันขาดนะ.. ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกซ์ไม่ใช่ขั้น ๕ เวลากายมันขาด สักกายทิฐิขาด เห็นไหม เพราะในกายนั้นนะมันมีขั้น ๕ ในกายถ้าไม่มีจิต กายมันคือซากศพ กายคือมันเป็นวัตถุ แต่เพราะมันมีจิต เพราะจิตนั่นละ พอกายมันขาดก็ขั้น ๕ ขาดเหมือนกัน

พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลาขาดขาดเหมือนกัน แต่เวลาพิจารณาขั้น ๕ เวลาขาดนี้มันตรงตัว เห็นไหม ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกซ์ไม่ใช่ขั้น ๕ ! นี่ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา ทุกอย่างไม่ใช่เรา แต่ไม่ใช่เราต้องไม่ใช่เราตามความเป็นจริง

ฉะนั้นไม่ต้องพิจารณาชั้น ๕ เลย คำว่าพิจารณาชั้น ๕ นี้ชั้น ๕ นี้เราเอาไว้ เป็นสำรองไง สำรองไว้ว่าเวลาพิจารณากายแล้วมันอันนี้ เราพิจารณาเราทำงานทางใดก็ แล้วแต่ด้านใดด้านหนึ่ง ทำบ่อยครั้งเข้าแล้วมันจะเกิดความเคยชิน มันจะเกิดความไม่ คล่องตัว เวลาอย่างนั้นเราค่อยเปลี่ยน เราค่อยเปลี่ยนมาเพื่อเป็นสำรองไง นี่เวลาสำรองไว้ เป็นทางออกไว้เพื่อให้การก้าวเดินไปมันต่อเนื่อง แต่ถ้าพิจารณากายถูกต้องแล้วให้ พิจารณากายอย่างเดียว

ฉะนั้น “ผมเข้าใจว่าไง” ผมเข้าใจว่าการพิจารณากายอย่างเดียวเลยครับ.. ให้ พิจารณากายอย่างเดียวเลย นี่เขาเข้าใจว่าการพิจารณากายเพียงอย่างเดียวก็เป็นวิธีการสู กิเลส ถูกต้องมันเป็นการสูกิเลสแล้ว และทำลายกิเลสได้ดีมาก ถ้าทำลายกิเลสได้ดีมาก พิจารณากายซ้ำๆ เข้าไป พิจารณากายให้มากๆ

เวลาไปหาครูบาอาจารย์ เห็นไหม ถ้าหลวงปู่หลุยว่า “ม้างกาย ม้างกาย” ใครจะ ไปหาหลวงปู่หลุยก็แล้วแต่ท่านถามว่า “ม้างกายหลายบ่” ก็ว่าพิจารณากายก็รอบ.. ม้าง กายหลายบ่ คือพิจารณากายมากไหม หลวงปู่เจี๊ยะนะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น แล้วหลวงปู่มั่นเป็นคนพูดไว้บอกว่า หลวงปู่ขาวนี้ได้มาคุยกับท่านแล้ว หลวงปู่ขาวให้ หมู่คณะเจ้าหลวงปู่ขาวไว้

เพราะหลวงปู่มั่น สมัยหลวงปู่มั่นนะ มีหลวงปู่มั่นกับหลวงปู่เสาร์ แล้วครูบา อาจารย์ยังน้อยอยู่ แล้วมีพระปฏิบัติเข้ามาเยอะมาก ทีนี้พระปฏิบัติเข้ามาเยอะมากท่านก็ ห่วงมาก ท่านก็ฝากฝังกันไว้ว่าถ้าเวลาท่านไม่อยู่แล้วให้สืบทอดกันไป หลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้ เราฟังเอง บอกว่าหลวงปู่มั่นบอกไว้เลยว่าหลวงปู่ขาว “หมู่คณะให้เจ้าหลวงปู่ขาวไว้ นะ เพราะท่านขาวนี้ได้คุยกับเราแล้ว ท่านขาวนี้ให้จำไว้เลยนะ” หลวงปู่เจี๊ยะท่านก็ลือก เอาไว้ในใจเลย

ฉะนั้นเวลาท่านออกธุดงค์ ออกจากหลวงปู่มั่นมาท่านไปหาหลวงปู่ขาวเลย ท่าน เล่าให้เราฟังเอง พอขึ้นไปหาหลวงปู่ขาวท่านกราบหลวงปู่ขาวเลย “หลวงปู่ครับ ผมเจี๊ยะ ! ผมเจี๊ยะ !” รายงานตัวเลย เพราะท่านรักของท่าน เพราะท่านเชื่อมั่นหลวงปู่มั่น ท่าน เคารพคือท่านจะฝากตัวไว้

นี่หลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้ฟังเองนะ พอขึ้นไปกราบหลวงปู่ขาว

“หลวงปู่ครับ ผมเจี๊ยะครับ ผมเจี๊ยะครับ”

พอผมเจี๊ยะครับ หลวงปู่ขาวก็ต้องรู้แล้วว่าหลวงปู่เจี๊ยะนี่อุปัฏฐากหลวงปู่มันมาตั้งแต่เชียงใหม่ ๒ ปี ตอนหลวงปู่มันเจ็บป่วยหลวงปู่เจี๊ยะท่านดูแลมาตลอด

ฉะนั้นครูบาอาจารย์เรา ถ้าใครมีคุณกับครูบาอาจารย์เรามันจะผูกพันกันมา ฉะนั้นหลวงปู่ขาวท่านถึงรักหลวงปู่เจี๊ยะมาก หลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้ฟังนะที่สมัยอยู่ที่ถ้ำกลองเพล มันอัศจรรย์มาก แล้วยิ่งอัศจรรย์มาก แล้วหลวงปู่ขาวบอกเองว่าให้หลวงปู่เจี๊ยะนี้ บุศสระ บุศสระที่ถ้ำกลองเพล หลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกเลขนะท่านอยู่ที่เขาแก้วท่านฝากวัดให้ลูกศิษย์เลย ท่านขนพวกดินระเบิดพวกอะไรขึ้นไปเลยนะ ไปจุดไปเจาะระเบิดไอ้สระที่ถ้ำกลองเพล

ฉะนั้นหลวงปู่เจี๊ยะไปอยู่ที่นั่น นี่หลวงปู่ขาวจะคอยจีหลวงปู่เจี๊ยะตลอด นี่หลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้ฟัง

“เจี๊ยะ ! ม้างกายหลายบ่ เจี๊ยะ ! ม้างกายหลายบ่” คือพิจารณากายมากไหม พิจารณากายมากไหม

หลวงปู่เจี๊ยะบอกว่า “หลายครับ ! หลาย หลายครับ”

ฉะนั้นเวลาพิจารณากาย เห็นไหม พิจารณากายอย่างเดียว พิจารณากายอย่างเดียว ยืนยันโดยครูบาอาจารย์ ยืนยันโดยหลวงปู่ขาวกับหลวงปู่เจี๊ยะนะ

“เจี๊ยะ ม้างกายหลายบ่ เจี๊ยะ ม้างกายหลายบ่”

คือท่านห่วงมาก คือให้พิจารณากายมากๆ ม้างกายหลายบ่ พิจารณากายมากไหม.. พิจารณากายมากไหม ! พิจารณากายให้มากๆ หลวงปู่เจี๊ยะบอก “หลายครับ หลาย” คือ มากครับๆ

นี่เวลาหลวงปู่เจี๊ยะท่านเล่าให้ฟังนะ แล้วเวลาไปเจอหลวงปู่หลุยละ หลวงปู่หลุยท่านก็บอกว่า “ม้างกาย” เห็นไหม ม้างกายให้มากๆ ม้างกายให้ต่อเนื่อง ม้างกายให้ต่อเนื่อง

ฉะนั้นการพิจารณาภายในนี้ถูกต้อง เพียงแต่เวลาเรานี้เราก็พิจารณาภายในอยู่ แต่เราพิจารณาโดยขั้น โดยผ่านขั้น คือเป็นทางปัญญา ทางปัญญานี้เขาใช้ปัญญา เห็นใหม่ นี้ที่ว่าถ้าใช้ทางปัญญาไม่เห็นภาพ แต่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ นี้เจโตวิมุตติเห็นภาพ พอเห็นภาพขึ้นมาเดินนี่อย่างเช่นหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่ชอบ หลวงปู่คำดี นี้พวกนี้พิจารณาภายใน เวลาหลวงตาท่านพิจารณาเวทนา พิจารณาหลายๆ อย่าง

ไอ้ของเรา เราก็พิจารณาจิต พิจารณาจิตแต่ก็เปรียบเทียบโดยกาย แล้วพอมายู่กับหลวงปู่เจี๊ยะนี้แหละหลวงปู่เจี๊ยะบอกว่าไม่ได้ ต้องพิจารณาภายใน เราก็พิจารณาภายในที่หลวงปู่เจี๊ยะนี้ พอพิจารณาภายในขึ้นมา พอจิตมันสงบแล้วขึ้นมาเป็นโครงสร้างเลย ฉะนั้นเราก็พิจารณาได้ แต่ ! แต่ถ้าให้อธิบายนี้เราอธิบายได้ทั้งปัญญาได้ทั้งสมาธิ ฉะนั้นสมาธินี้เราถึงเน้นย้ำไป

เวลาคนฟังเรานี่ คนฟังเรา.. นี้จับประเด็นนะ คนฟังเรานี่เอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ! เอาอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วฝึกหัดกับตัวเอง แล้วถ้ามีการผิดพลาด บกพร่อง แล้วเราค่อยแก้ไขกันไป เราค่อยแก้ไขกันไปนะ

ถ้าใช้ปัญญาก็ใช้ปัญญาพิจารณาขั้น ๕ การพิจารณาขั้น ๕ ของเราใช้ปัญญาขั้น ๕ มันเป็นนามธรรม เราใช้ปัญญาการเทียบเคียงแต่มันจับต้องได้เหมือนกัน แต่ถ้าพิจารณาภายใน พิจารณาภายในโดยปัญญาก็เหมือนพิจารณาภายในโดยขั้น ๕ พิจารณาภายในโดยขั้น ๕ คือพิจารณาโดยปัญญาเปรียบเทียบ แต่ถ้าพิจารณาภายในโดยสมาธิ นี้พอเป็นสมาธิแล้วพิจารณาภายในเลย

อย่างเช่นที่เราบอกว่าเห็นผิวหนัง นี้ด้านข้าง ด้านหลังมันไม่มีตัวเราตั้งแต่ต้น เห็นใหม่ เห็นมีแต่เลือดแดงๆ ฟุ้งขึ้นฟุ้งลง เห็นแต่ว่ามันเป็นเนื้อแดงๆ มีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย.. นี้มันเห็นภาพ เห็นภาพเวลาเราพิจารณาไป แล้วพอพิจารณาไปซ้าๆ พิจารณาแล้ว ถ้าพิจารณาถ้าสมาธิไม่ดีมันจะฟุ้งเพื่อน แล้วพิจารณาไปมันจะอึดอัด มันจะไม่มีความสุข แต่ถ้ามันเป็นสมาธินะ พิจารณาไปแล้วนี่เพราะปัญญามันเกิดใจ

เหมือนเราทำงาน เวลาสมองมันปิ้ง อู้อู.. ทำงานสนุกมากเลย พอพิจารณาไปแล้วนี้ปัญญามันหมุนอย่างนี้ พอมันหมุนไปปัญญามันก้าวเดินตามไป เห็นใหม่ มันไม่เห็นมีเราเลย ไม่เห็นมีเราเลย พอมันสมดุลปั๊บมันก็ปั๊ง ! พอปั๊งแล้วมันก็ปล่อย พอปล่อย..

อาการนี้ถ้าคนภาวนาเป็นมันจะรู้ว่าอาการจะเป็นอย่างไร จะเป็นอย่างไร อาการจะเป็นอย่างไร อาการของมัน.. แล้วอย่างที่ว่าเมื่อกี้มันอยู่ที่อำนาจวาสนามีมากหรือน้อย ถ้ามากอาการจะสั้นไหวแรงมาก ถ้าน้อยอาการนุ่มนวล อาการนี้ๆ นี่อาการแตกต่างกัน แต่ปัญญาที่มันปล่อย หลวงตาใช้คำว่า “ไม่เห็นพูดไม่ถูก ไม่รู้พูดไม่ถูก” คนจะพูดได้ ต้องรู้ต้องเห็นถึงพูดถูก

ฉะนั้นสิ่งที่พูดมานี้ถูก ! ถูกแล้ว เห็นไหม แล้วความถูกนี้มันก็ตอบโดยตัวเอง ตอบโดยตัวเองว่า “อาการนี้เป็นอยู่พักหนึ่ง แล้วก็กลับมาเป็นปุถุชนเหมือนเดิม” นี่มันก็ถูกอีกแหละ ถูกเพราะมันเป็นตถกตปหาน มันปล่อยวางชั่วคราว มันปล่อยแล้ว แต่ก็กลับมาเป็นปุถุชน

เราจะบอกว่าดีมาก คือสติปัญญาพร้อมใจ ถ้าเราสติปัญญาฟันเฟือง หรือเราอยาก ได้มรรคผลจนเกินไป พอเกิดอาการแบบนี้เราคิดแล้ว เราเข้าใจว่านี่คือมรรคผล พอเรา เข้าใจว่าคือมรรคผลนะ เราจะเสียประโยชน์เรามากเลย แต่เพราะเรามีสติ เห็นไหม มันจะเกิดสิ่งใดเราก็มีสติปัญญาทัน เพราะมันจะปล่อยวางขนาดไหน.. นี่ถึงว่าเวลาบอกว่า “แล้วที่จิตมันบริสุทธิ์มากไปกว่านี้มันเป็นอย่างไร”

นี่มันมีสติปัญญาสมบูรณ์ เห็นไหม ถ้าสติปัญญาสมบูรณ์อย่างนี้ ความผิดพลาด ของเราน้อยมาก แต่ความขยันหมั่นเพียรมันจะเข้าไปถึงสู่ความจริง ขนาดแค่ตถกตปหาน เห็นไหม เวลาปล่อยวางไปแล้ว “แต่รู้ว่าควรทำอย่างไร และทำหน้าที่ตามสมมุติ อย่างไม่เป็นสามิ เป็นภรรยาหน้าหน้าที่ของเรา”

เวลามันปล่อยวางแล้วหน้าที่ก็คือหน้าที่ แต่จิตใจของเรามันปล่อยวางได้ นี่ความ เป็นไปของมัน มีสติปัญญาของมัน ถ้ามีสติพร้อม มันจะไม่มี ความผิดพลาดเลย สติถึง สำคัญมาก ถ้าปัญญาขนาดไหน การกระทำขนาดไหน สติมันจะเพิ่มเติมมากขึ้น .. โสดาบัน สกิทาคานีสติปัญญา พอขึ้นอนาคตาต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญาแล้ว สติปัญญาต้องมากกว่านั้น เพราะกิเลสมันละเอียดมากกว่านั้น แล้วขึ้นไปเป็นสติ อัตโนมัตตินะมันจะละเอียดไปมากกว่านั้นอีก

ฉะนั้นเราฝึกหัดไปอย่างนี้ถูกต้อง ! จะย้ำ ย้ำตรงที่บอกว่า “พิจารณาขั้น ๕ แล้วจิตใจเราร้อนร้อนรน” ถ้าจิตใจเราร้อนร้อนรนเราปล่อยวางเลย เราไม่ต้องทำ เราพิจารณากาย ถ้าพิจารณากายได้ผล

ฉะนั้นเพียงแต่เวลาพิจารณาจิตแล้วจิตใจเราร้อนนี่มันมีผล มันมีผลหมายถึงว่ามันมาเทียบเคียงกับพิจารณากายไง ถ้าพิจารณาเราร้อนนี่มันทางออกทางนี้ไม่ได้ เหมือนเราไปทางบกไม่ได้เราก็ไปทางน้ำ ไปทางน้ำไม่ได้เราก็ไปทางบก นี่มันมีทางให้เราเลือกระหว่างทางบกและทางน้ำ พิจารณากาย พิจารณาจิต มันมีให้เราทางเลือก ถ้าเราไปทางน้ำแล้วมันไปไม่ได้เพราะน้ำแห้งตื้นเงิน เราก็ขึ้นบกอ้อมแล้วลงไปทางน้ำอีก

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณากายไปแล้วเวลามันตัน มันพิจารณาไปแล้วมันทำสิ่งใดไม่ได้เราก็มาพิจารณาจิต พิจารณาขั้นข้าง แล้วพอมันมีช่องทางไปได้เราก็พิจารณากายต่อไป อันนี้มันเป็นการส่งเสริมกัน ถ้าส่งเสริมกันเราจะไปสู่ความดีได้

ฉะนั้นถูกต้อง การพิจารณากายอย่างเดียวก็แก้กิเลสได้.. แก้กิเลสได้ อย่างเดียว ที่นี้ความเข้าใจของเราต้องกาย เวทนา จิต ธรรม ต้องพิจารณาทั้ง ๔ อย่างนี้ไม่ใช่ ! ทั้ง ๔ อย่างนี้คือวิธีการที่แยกแยะออกไป ใครจะไปทางไหนก็ได้ทางใดทางหนึ่ง เห็นไหม เหมือนกับเราเข้ากรุงเทพฯ คนอยู่ภูมิภาคใดเข้าทางถนนของตนกลับไปสู่กรุงเทพฯ เหมือนกัน

ความสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน โสดาบัน สกิทาคา อนาคา อรหัตตผลเหมือนกัน เป็นจุดหมายเหมือนกัน อริยสัจเหมือนกัน แต่จริตนิสัยของคนปฏิบัติแตกต่างกัน เราถึงต้องเดินเข้าไปตามแต่ความถนัด นี่ตามถนัดตรงจริต แล้วมันได้ผลจริงๆ เลย

ถูกต้อง ! พิจารณากายอย่างเดียวเป็นการชำระกิเลสใหม่.. ชำระกิเลสโดยความเป็นจริง เอวัง